

35 jaar Hof van beroep Antwerpen

(terugblik - balans - blik in de toekomst)

Het Hof van beroep te Antwerpen is 35 jaar jong.
35 jaar of een korale jubileum.

Het had anders kunnen zijn mochten de grondwetsherziening van 1892 en die van 1919-1920 een Hof van beroep te Antwerpen hebben opgeleverd. Dan hadden we vandaag niet het 35-jarig jubileum gevierd maar wel het 118-jarig of 89-jarig bestaan van het Hof.

Reeds in 1892 werd voorgesteld in Antwerpen een maritiem Hof op te richten. Het voorstel werd echter ingetrokken omdat de toenmalige regering liet voorzien in Antwerpen een afdeling te vestigen van het Hof van beroep te Brussel.

Een nieuwe poging voor de oprichting van een Hof van beroep in Antwerpen werd ondernomen ter gelegenheid van de herziening van de Grondwet in 1919-1920. Een vergeefse poging omdat het voorstel in openbare vergadering van de Kamer niet het vereiste aantal stemmen behaalde.

Na nog een ijdele poging in de jaren 1952 en 1953 was het wachten op de grondwetsherziening in 1970. Na moeizame besprekingen in Kamer en Senaat was het eindelijk zover : Antwerpen en Mons kregen een Hof van beroep, hoofdzakelijk wegens de overbelasting van het Hof van beroep te Brussel. Tijdens de parlementaire besprekingen werd regelmatig aangevoerd dat een vermeerdering van het aantal hoven van beroep de versnippering van de rechtspraak tot gevolg zou hebben wat, vooral in strafzaken, nefast werd geacht voor de bestrijding van de misdaad.

Het grondwetsartikel, waarbij o.m. het Hof van beroep te Antwerpen werd opgericht, is gestemd op 28 mei 1970 en in het Belgisch Staatsblad gepubliceerd op 1 juli 1970.

Het is pas bijna 5 jaar later dat het Hof van beroep te Antwerpen operationeel is kunnen worden wegens het uitblijven van een uitvoeringswet. Die is er op 26 juni 1974 gekomen en op 31 december 1974 kon worden overgegaan tot de installatie van de eerste voorzitter, de kamervoorzitters, de raadsheren, de procureur-generaal en de leden van het parket-generaal.

En zo kon het 29 leden tellende Hof van beroep te Antwerpen begin 1975 de deuren openen van een gebouw dat de toenmalige Minister van Justitie als "majestatisch" bestempelde. 35 jaar later is het Hof van beroep te Antwerpen nog altijd gevestigd aan de Waalse Kaai. Het eens zo majestatische gebouw moet nu 64 magistraten van de zetel herbergen, is veel te klein geworden, maakt opslag en archivering van dossiers onmogelijk en vertoont veel gebreken.

We verheugen ons alvast op de verhuizing naar het gerestaureerde gerechtsgebouw aan de Britselei maar daarvoor moeten we nog 5 à 6 jaar wachten.

I. Rechterlijke beslissingen binnen een redelijke termijn

Het Hof van beroep te Antwerpen is in 1975 niet met een schone lei en met lege kasten kunnen beginnen. De dossiers van de Nederlandstalige kamers van het Hof van beroep te Luik, evenals een deel van de dossiers van het Brusselse Hof van beroep, werden aan het Antwerpse Hof toebedeeld.

Vanaf het prille begin was er dus al een gerechtelijke achterstand die in de daaropvolgende jaren voortdurend aangroeide en onaanvaardbare proporties aannam.

Het kleine Hof van beroep kon de wassende stroom van zaken niet meer wegwerken en meerdere eerste voorzitters hebben S.O.S.-berichten uitgezonden om de Minister van Justitie en het Parlement te wijzen op de onhoudbare toestand die voor de rechtzoekende niet meer acceptabel was.

Uitbreidingen van het kader, laatst met twaalf bijkomende raadsheren, hebben het tij kunnen doen keren zodat thans de gerechtelijke achterstand in belangrijke mate is afgebouwd en de doorlooptijden tot acceptabele termijnen zijn teruggedrongen.

Uit het onlangs goedgekeurde jaarverslag van 2009 blijkt dat de doorlooptijden in de meervoudige kamers schommelen rond de 12 maanden en in de enkelvoudige kamers rond de 8 maanden. De doorlooptijden in civiele zaken zijn een blijvend aandachtspunt en regelmatig worden zaken herverdeeld over de burgerlijke kamers om de pieken in de doorlooptijden te verminderen.

In strafzaken heeft het parket-generaal iets meer dan 100 zaken in de kast. Al de rest is in omloop en de tijd tussen het hoger beroep en de behandeling bedraagt thans iets meer dan 7 maanden. Op strafrechtelijk gebied is de achterstand dan ook weggewerkt.

Ik verheer U niet dat deze mooie resultaten slechts konden bereikt worden dank zij de onverdroten inzet van kamervoorzitters, raadsheren en griffiers.

II. Rechterlijke beslissingen van kwalitatief hoog niveau

Onlangs verscheen op de voorpagina van een krant een artikel met de titel "*Rechtspraak is een loterij*" en dat mag rechtspraak nu echt niet zijn.

Het hoeft geen betoog dat het geven van onverklaarde en onverklaarbare verschillende oplossingen ten aanzien van gelijkaardige rechtsvragen binnen de diverse kamers van eenzelfde hof van beroep, de rechtszekerheid ondermijnt en hogere beroepen uitlokt. Juridische contradictie moet vermeden worden. Rechtspraak moet immers een zekere graad van voorspelbaarheid, herkenbaarheid en coherentie vertonen. De kwaliteit van de rechtspraak dient dan ook, meer dan ooit, te worden bewaakt. Dit geldt weliswaar voor iedere rechtbank, maar allicht nog meer voor een in hoger beroep en dus in laatste

aanleg rechtsprekende instantie. Op alle echelons worden er inspanningen geleverd om een kwalitatief hoog niveau van de rechtspraak te waarborgen. Horizontaal sectoraal overleg tussen kamers van het hof die eenzelfde materie behandelen kan hiertoe in belangrijke mate bijdragen. Het systematisch overleg tussen het Hof van beroep enerzijds en de rechtbanken van het ressort anderzijds draagt eveneens bij tot het bevorderen van rechtseenheid. Die rechtseenheid kan echter maar gemaximeerd worden wanneer ook het Hof van Cassatie bij dit overleg wordt betrokken.

In het streven naar een rechtspraak die meer consistent, herkenbaar en voorspelbaar is, heeft het Hof van beroep te Antwerpen op 8 februari jl. met de rechtsfaculteit van de Universiteit Antwerpen een samenwerkingsovereenkomst afgesloten die kennisoverdracht beoogt vanuit de praktijk naar de wetenschap en andersom. Kenniscellen, samengesteld uit magistraten, referendarissen, griffiers en academici buigen zich over problemen die in de rechtspraak divergente beslissingen opleveren. De bevindingen van deze kenniscellen, waaraan ruime verspreiding wordt gegeven, zijn richtinggevend, nooit bindend en beogen geen aantasting van de onafhankelijkheid van de rechtsprekende magistraat. In dat kader worden ook straftoemeteringsrichtlijnen uitgewerkt die erop gericht zullen zijn meer eenheid in de bestraffing te brengen.

De samenwerking tussen het Hof van beroep en de rechtsfaculteit van de Universiteit heeft reeds vruchten opgeleverd : zo kon, tegelijk met het afsluiten van het partnership, een studie worden gepresenteerd over het bewijs inzake verbintenissen.

Dit mag ons echter niet doen vergeten dat er ook nog een andere universiteit met een rechtsfaculteit bestaat in het rechtsgebied van het Hof van beroep te Antwerpen. Ik doe dan ook een oproep aan de decaan van de Hasseltse rechtsfaculteit om met het Hof van beroep in de zeer nabije toekomst een partnership af te sluiten naar het model van de samenwerkingsovereenkomst die op 8 februari jl. afgesloten werd met de rechtsfaculteit van de Universiteit Antwerpen.

III. Klantentevredenheid

In 2006 werd door de studenten van de Karel de Grote Hogeschool een klantenbevraging uitgevoerd waardoor magistraten en personeel zich meer bewust zijn van de aspecten die minder goed scoren in de ogen van de rechtzoekenden en de advocaten.

Om de klantgerichtheid te bevorderen heeft de website een restyling gekregen en moet ze een gebruiksvriendelijk communicatie- en informatiekanaal worden. Aandacht wordt besteed aan de correcte bejegening van de rechtzoekende bij elk contactmoment in de rechtszaal, op de griffie en bij het onthaal.

De klantenbevraging werd de voorbije maanden nog eens overgedaan en de resultaten ervan, die op 23 juni e.k. zullen worden gepresenteerd, zullen ons toelaten nieuwe doelstellingen te formuleren.

IV. Efficiënt procesverloop in burgerlijke en strafzaken

Op 4 juni 1997 werd met de 5 balies van het rechtsgebied een Akkoordprotocol gesloten inhoudende een aantal maatregelen die een efficiënter procesverloop beogen in het Hof van beroep en het Arbeidshof te Antwerpen. Heel wat van die maatregelen hebben op het terrein hun deugdelijkheid bewezen en zijn in de loop der jaren opgenomen onder de bepalingen van het Gerechtelijk Wetboek.

Tijd dus om het Akkoordprotocol van 4 juni 1997, met de aanvulling van 1 maart 2002, te herbekijken. Nog vóór het jaareinde zal een nieuw protocol worden afgesloten, niet alleen tussen het Hof van beroep - Arbeidshof en de 5 balies, maar waarbij ook alle andere actoren zoals parket-generaal, parketten, rechtbanken, griffies en gerechtsdeurwaarders zullen geassocieerd worden.

V. Nieuwe wijze(n) van procesvoering

1. Videoconferentie vanaf het voorjaar 2009.

Op 9 april 2008 heeft het Hof van beroep te Antwerpen met Minister van Justitie Jo Vandeurzen een overeenkomst gesloten waardoor in het rechtsgebied Antwerpen-Limburg een pilootproject “tele- en videoconferentie” kon worden opgestart voor burgerlijke -, handels- en fiscale zaken die volledig in staat zijn om te worden gepleit.

Dit pilootproject is bedoeld als tegemoetkoming aan de mobiliteitsproblemen van rechtzoekenden en advocaten van de provincie Limburg.

Met de apparatuur die destijds in Charleroi en Leuven werd gebruikt is vanaf november-december 2008 in het Hof van beroep te Antwerpen het project gestart met enkele proefsessies.

Vanaf 4 mei 2009 zijn de eerste zaken in de sfeer van het civiel, commercieel en fiscaal recht behandeld. Het betreft zaken waarin de rechtbanken te Hasselt en te Tongeren vonnis hebben gewezen en waarover alle betrokken partijen hun instemming hebben betuigd om ze in hoger beroep vanuit Hasselt via videoconferentie te behandelen.

Tot op heden hebben 249 zaken aldus hun beslag gekregen en wachten er nog 144 zaken op behandeling. Dit vertegenwoordigt 22,5 % van de zaken die voor videoconferentie in aanmerking komen.

Een evaluatie van het project via de onlangs gehouden klantenbevraging heeft uitgewezen dat het “tevredenheidsgehalte” zeer hoog ligt. Een ruime meerderheid van advocaten vindt de behandeling via videoconferentie bijna even goed, even goed of zelfs beter dan een klassieke behandeling van een zaak. Zij drukken hun waardering uit over dit project en beschouwen het als belangrijke tegemoetkoming aan het mobiliteitsprobleem.

Het succes van de videoconferentie werkt blijkbaar aanstekelijk en ook het Hof van beroep te Luik is vragende partij om via videoconferentie zaken te kunnen behandelen.

Vermeldenswaard is dat het project videoconferentie, dat samen met de balies te Hasselt en te Tongeren, ingediend werd bij de Hoge Raad voor de Justitie, onlangs gepreselecteerd werd voor de prijs die eerlang uitgereikt zal worden ter gelegenheid van het tienjarig bestaan de de Hoge Raad voor de Justitie.

2. Videoconferentie in de toekomst.

De videoconferentie zou in de toekomst een nog ruimere toepassing kunnen krijgen door het Hof van beroep te Antwerpen te verbinden met andere rechtbanksites van het ressort en waarom niet met de rest van de wereld. Ook een uitbreiding naar het domein van het strafrecht kan overwogen worden, hoewel de resultaten van de onlangs gehouden klantenbevraging uitwijzen dat een meerderheid van advocaten er niet voor gewonnen is om strafzaken via videoconferentie te behandelen. Nochtans ... Nederland doet het vanaf dit jaar en de rechtspraak van het E.H.R.M. verzet er zich niet tegen. Mits enkele mineure wetsaanpassingen zou het mogelijk kunnen worden om zaken m.b.t. de handhaving van de voorlopige hechtenis via videoconferentie te behandelen. Transportproblemen en kosten kunnen met deze techniek worden verminderd evenals risico's m.b.t. de veiligheid. Verder kan met de videoconferentie fors worden bespaard op de geldverslindende internationale rogatoire commissies.

3. Hof of afdeling in Limburg ?

Het is geen geheim dat, ondanks de videoconferentie, er nog heel wat advocaten zijn van de balies te Hasselt en te Tongeren, die dromen van een Hof van beroep in Limburg of, minder ambitieus van een afdeling van het Hof van beroep te Antwerpen in Limburg.

In een periode van besparingen en budgettaire restricties lijkt dit moeilijk realiseerbaar, zeker nu in het grotere Nederland met evenveel mobiliteitsproblemen er in de zeer nabije toekomst nog maar 4 van de 5 gerechtshoven zullen overblijven.

Ik wil hier wel aankondigen, zoals ik dit reeds deed in een vergadering met de Stafhouders, dat in het Hof van beroep te Antwerpen wel de bereidheid bestaat om af en toe zitting te houden te Hasselt.

VI. Pilootsite voor de werklasmeting

Op 4 juni 2008 werd met de Minister van Justitie het protocol Werklasmeting gesloten. Dit protocol heeft als doel de ontwikkeling en de implementatie van een generiek werklasmeeinstrument voor alle rechtscolleges en functies binnen de zetel, met name voor de magistraten van de zetel, referendarissen, griffiers en administratieve medewerkers.

Het Hof van beroep te Antwerpen fungeert hierbij als pilootsite.

Twee jaar na het afsluiten van het protocol worden eerstdaags de resultaten verwacht van het correctionele luik waarna met bekwame spoed zal begonnen worden aan het civiele luik.

Het Hof van beroep te Antwerpen wenst, na het sluiten van een nieuw protocol, pilootsite te blijven en zal zijn medewerking ten volle blijven verlenen. Werklasmeting is immers onontbeerlijk, niet alleen om de kaders op een objectieve manier te kunnen vastleggen, maar ook om bepaalde werkprocessen meer te kunnen stroomlijnen.

*

* *

Ik heb U enkele posten uit de balans van het Hof van beroep te Antwerpen willen voorleggen : aan U om te oordelen of die balans positief is.

Ik zou willen eindigen met een citaat uit Seneca :

“Veel werk blijft nog te doen en zal er nog overblijven en aan niemand zal de gelegenheid onthouden worden er het zijne toe bij te dragen.”.

~~~~~

Antwerpen, 18.06.2010
M. Rozie
Eerste Voorzitter